

Opt scrisori către țărani

Gr. Munteanu

1882

Cuprins

PRECUVÂNTARE	3
CARTEA ÎNTÂIA CĂTRE ROMÂNI.	5
CARTEA A DOUA CĂTRE ROMÂNI.	6
CARTEA A TREIA CĂTRE ROMÂNI.	8
CARTEA A PATRA CĂTRE ROMÂNI.	10
CARTEA A CINCEA CĂTRE ROMÂNI.	11
CARTEA A ȘASEA CĂTRE ROMÂNI.	13
CARTEA A ȘAPTEA CĂTRE ROMÂNI.	15

PRECUVÂNTARE

Iată aici opt scrisori pe înțelesul poporului. Țara nu este nici a boierilor născuți boieri din neam în neam, nici a fandosiiților și a cioflingarilor – slugi plecate ale boierilor –, ci a tuturor, chiar și a celor mai neînsemnați oameni din mulțime. Se spune că țăranul este prost pentru că nu știe carte, dar omul nu se luminează doar prin citit și scris dacă citește și scrie prostii. Cei care vor să-l lumineze pe țăran trebuie să-i arate cum stau lucrurile în realitate și să-l facă să înțeleagă de unde îi izvorăsc toate nenorocirile.

Când dai pe față un rău – de pildă, când arăți ce înseamnă cu adevărat religia –, vine câte un ghiftuit burtă-verde și-ți spune: „Bine, e rea religia, dar ce pui în loc?”. Nu este vorba despre nicio înlocuire, domnișorule! Când dovedești că un lucru este rău, îl desființezi și nu-l înlocuiești cu altul care ar putea fi chiar și mai rău.

Cei sătui spun că toate sunt bune – se înțelege doar că cel sătul nu-l crede pe cel flămând. Datoria celor care înțeleg este să-i lumineze și pe ceilalți, nu să ascundă adevărul sub obroc. Mai ales acum, când se văd semne clare ale apropierii furtunii revoluționare, ar fi o greșeală neiertată, o nelegiuire, dacă oamenii cinstiți nu s-ar apuca să-i arate și poporului muncitor român de ce se răscoală frații lui de robie din toate țările vecine și din altele mai îndepărtate. A crede că revoluția va izbucni peste tot, va zdrobi puterea banului și va scăpa lumea de stăpâni, dar se va opri la granițele noastre, ar fi o neghiobie. Este de netăgăduit că, pentru ca revoluția să fie de folos și să nu fie abătută pe căi greșite, poporul trebuie să cunoască foarte bine cauza relelor care îl chinuie, ce are de făcut pentru a scăpa de ele și cum să nu își lase din nou soarta pe mâna altor stăpâni, în locul celor de acum.

Există o categorie ticăloasă de oameni, mereu mulțumiți de sine pentru că nu sunt în stare să moară pentru vreo credință; aceștia învinovătesc Revoluția că aduce vrajbă între oameni. Se înșală însă – sau vor să-i înșele pe alții –, căci luptele pentru ideea de dreptate sunt folositoare și necesare, altfel omenirea ar fi rămas la fel de înapoiată ca cele mai sălbatice popoare din insulele Australiei.

Dintre toate popoarele care ne înconjoară, poate că noi, românii, suntem cei mai rămași în urmă; poate că la noi ideile care zguduie lumea civilizată sunt cel mai puțin cunoscute în rândul poporului. Iar această stare de lucruri nu se află doar în România independentă, ci pretutindeni unde locuiesc români. Această stare de lucruri trebuie să înceteze și va înceta.

G. Munteanu.

CARTEA ÎNTÂIA CĂTRE ROMÂNI.

Frate țărane!

Dacă în lupta ta zilnică cu amarul vieții, boala, sărăcia și munca necurmată de rob vei găsi timp să citești sau să asculți această carte îndreptată către tine, citește-o sau ascultă-o cu luare-aminte; căci este scrisă de un prieten și frate care îți vrea binele.

Nu vin să-ți spun vorbe goale și înflăcărare, nu-ți voi povesti nici despre Făt-Frumos, ci îți voi vorbi despre ale tale, fără lingușire și pe dreptate; căci mai de folos este să-ți vorbesc despre cele ce te privesc pe tine decât despre lucruri străine.

Din moși-strămoși ai apucat să crezi și să te închini la un singur Dumnezeu. Ești liber în credința ta: crede sau nu crede. Strămoșii tăi au crezut și nu au fost mai fericiți decât tine; i-a înghițit pământul și nu s-au mai dus la cer. Cerul rămâne mut pentru cei care așteaptă ajutor de la el la nevoi și necazuri; maslul și acatistul nu învie pe nimeni când îi este dat să moară și i-a bătut ceasul. Dincolo de lumea aceasta nu a fost nimeni și nu știm ce o fi — or fi feți-frumosi și alte năzbâtii, ori ba. Cât trăim, căutăm fericirea și traiul bun; dincolo nu este nimic: praf și cenușă, putregai mâncat de viermi — iată ce rămâne din noi. Când văd în această lume pe cel sărac, cinstit și deștept suferind o viață câinească, iar pe cel avut, stricat, prost și mincinos cinstit de toți, norocos, dus cu alai în timp ce îi jupoaie pe cei harnici și smeriți, mă îndoiesc că ar putea fi acolo sus un Dumnezeu care să facă dreptate pe pământ.

Eu, frate române, sunt necredincios și nu voi crede niciodată; tu poți crede cât vei voi, după ce ai suferit atâtea. Când îl văd pe popă cum te stoarce de bani, cum bea ca un stricat, cum știe carte numai pentru rele, cum caută doar colivi, liturghii și îngropăciuni și cum s-a dat de partea boierilor, mă îndoiesc de Dumnezeu.

Mă îndoiesc când văd fete tinere, țărânci, că se călugăresc prin mănăstiri și apoi maica stareță le vinde la ciocoi, ori că cad pradă tuturor cioflingarilor prin sate; și când văd că dreptate nu se află nicăieri pe pământ, nici într-un colț cât de mic, de la miazănoapte până la miazăzi și de la apus până la răsărit, mă îndoiesc de existența lui Dumnezeu.

Ce bine au făcut boierii și ce rău au făcut țăranii, de duc primii o viață plină de desfătări, iar ceilalți o viață câinească? Răspunde, frate țărane, dacă poți!

Mă îndoiesc de Dumnezeu când văd ticăloșiile popilor, ale călugărilor și ale cârmuitorilor noștri sufletești și trupești; și mă îndoiesc iarăși când îl văd pe bietul muncitor cum îl omorâ frigurile și boala și cum ține posturi până îl doboară la pământ.

Mă îndoiesc când văd acest pământ românesc rodnic, hrănit cu sângele și lacrimile noastre — care ar trebui să fie al celor ce îl muncesc și scot din el recolte bogate —, că a ajuns să fie al tuturor veneticilor, veniți goi și ajunși acum funcționari, ciocoi și stăpâni ai noștri.

Nu vreau însă să te scot din credința ta. Cercetează și crede cum ți se pare mai bine. Dacă vrei să crezi, nu-ți închipui că El a rânduit ca popa, zapciul și logofătul să te stoarcă, dorobanțul să te bată, iar biserica să te sfântuiască și să te sfințească. Crede că, dacă există un Dumnezeu, El trebuie să fie mai mulțumit de un om care luptă pentru bine, pentru eliberare, pentru lumină și pentru binele fraților săi, decât de cel ce stă smerit, ține posturile și rabdă, așteptând să-i cadă dreptatea din cer ca mana.

Când Petru era să se înece în marea pământului și a cerut ajutorul lui Hristos, știi ce i-a răspuns Hristos: „Dă din mâini, Petre!”. Dă din mâini, române — adică ajută-te singur! Nu aștepta mântuire nici de la Hristos, nici de la boieri, căci degeaba aștepti.

CARTEA A DOUA CĂTRE ROMÂNII.

Frate țărane!

Te-ai întrebat vreodată ce ar fi în această lume pământească când nu va mai fi cine să te robească? Pe vremurile străvechi, omul era prost și sălbatic; nu avea cale ferată și nici școli, nu avea măcar plug sau sapă. Cu sfatul și cu nevoia, oamenii au învățat ba azi una, ba mâine alta, iar ce găseau bun și folositor le spuneau copiilor; copiii mai găseau și ei, și mai născociau câte ceva, mult sau puțin. Din nenorocire, oamenii au fost robiți de preoți și de războinici, mai întâi cu sila; dar, de la o vreme, au început să le spună că așa a lăsat Dumnezeu, ca țăranul să fie robul tuturor. Tot ce mai aflau din tainele lumii țineau ascuns sub obroc, ca să poată ține prostimea sub jug. Cei care îndrăzneau să cerceteze și să creadă altfel decât le plăcea popilor și puternicilor lumii erau prizonieri, arși de vii, schingiuiți cu cazne de mii de ori mai grozave decât moartea. Știau ei că puterea lor ar pieri ca fumul și s-ar topi ca ceara în fața focului, în fața furiei mulțimii, dacă mulțimea și-ar fi cunoscut propria putere. De ce putem face ce vrem cu boul, dacă nu pentru că el nu-și înțelege propria tărie?

Ia vedeți, fraților, ce au făcut preoțimea și boierimea la noi! De câte ori a venit vrăjmașul, s-au închinat lui. Grecul s-a purtat cu noi mai rău decât turcul, iar creștinul cârciumar și proprietar ne suge mai rău decât jidanii. Când veneau neamuri străine, boierii fugeau; cei care rămâneau plecau capul. Pe țăran, pe român, l-au legat de pământ, l-au făcut ca pe un străin în țara lui, l-au făcut rob și iobag. Poporul își varsă sângele pentru țară și libertate, și ce găsește în pământul lui? — Robia și sărăcia. Așa e legea omenească.

Vă aduceți aminte de războiul de acum trei ani? Multe mii de țărani au pierit în Bulgaria; dar ferice de cei care au murit cu picioarele înghețate sau pentru că le-a intrat vreun glonț în piept! Acasă, vatra era pustie. Acasă, sfânta Rusie te ducea cu carele sub cnut. Acasă, sărăcie lucie. Acasă, copiii plângând pe cenușă și văduvele bocindu-se și blestemând. Voinicie și sărăcie — iată partea voastră! Ia să vedem partea ciociului. Partea ciociului? Decorații pe piept și lefe noi. Care burtă-verde nu s-a îmbogățit?

Măcar de ar fi folosit la ceva războiul! Țara s-a făcut regat — adică plătește mai mult, că obrazul subțire cu cheltuială se ține —, iar decorațiile și tot felul de stele plouă ca pe vremea cârnaților. Ni s-au făgăduit pământuri în schimbul vieții și ni s-a dat regat și sărăcie. Oastea vedem că este mai numeroasă și că se cheltuiește gras cu dânsa. Dărilor, monopolurile, lefele și funcțiile se înmulțesc, că au de unde: din spinarea noastră!

Peste Prut, frații noștri tânjesc în lanțuri rusești, iar boierii s-au vândut muscalului numai ca să-i poată jupui mai bine. Peste munți, în țara ungurească, sunt români robi ai ungarilor. Cei luminați dintre români țin poporul cu momei ca și pe tine: ca și pe tine îl înșală boierul, îl înșală preotul, îl execută dorobanțul. În țara bulgărească te-au dus să-l eliberezi pe bulgar, iar țăranul bulgar a scăpat de turc. Dar cine i-a venit pe cap? Ai lui! I-au pus în frunte un prinț neamț, o ceată de ofițerime rusească și o gașcă de burți-verzi care îl cârmuiește și îl sărăcește. Când te-au luat de la plug, mai-marii tăi ți-au dat arma în mână și ți-au zis: „Mergi pentru eliberare, scapă-i pe bulgari de turcii care sunt asupritori; vei intra la căminul tău trufaș învingător și îți vom da pământuri!”. A suflat vântul, a luat cuvintele cele frumoase, iar tu ai rămas tot ce ai fost. Până ce nu vei păși necârmuit — adică neînșelat de nimeni —, nu vei scăpa.

Te lingusește boierimea albastră, frumos îți vorbește, iar tu o ascuți și o urci pe umerii tăi. Acolo rămâne! Te-a înșelat și te-a încălecat. De ce să se mai dea jos, când a uitat ce ți-a spus? Când ai împotriva ta pe toți cei ce sunt deasupra ta, cum vrei să te mântuiești fără să-i răstorni, fără să te scuturi ca să le bagi groaza în ciolane? Nedreptatea are legile de partea ei, îl are pe Dumnezeu și se apără cu arma.

Când toți oamenii ar fi de o potrivă, nu ar mai fi nici război. Un popor liber ce interes are să te robească? Te robesc stăpânirile străine, căci îi înșală pe ai lor ducându-i împotriva oricui și făgăduindu-le pământ. Dar tu ce interes ai avea să dai într-un frate, când ești mulțumit la tine, în unire cu ai tăi și cu dâșii?

Să rămâi sănătos, vere, și să ne vedem cu bine!

CARTEA A TREIA CĂTRE ROMÂNI.

Frate române!

Un român hazliu — mi se pare că era popă — îi furase pipa neamțului; se întâmplase al dracului lucru că nimerise peste un neamț beat.

— Măi, e pipa mea! strigă neamțul cu duioșie.

— Ia fugi de-aici, păcatelor, nu vezi că nu e pipă, ci lulea!

Neamțul, dacă românul i-a schimbat numele, n-a mai recunoscut pipa în lulea.

Mai-marii noștri au făcut și ei la beție o păcălitură de felul ăsta și au botezat drăcia lor *regim parlamentar*. De te plângi, de te vaiți, de-ți vine să iei câmpii — ei, leacul e acolo, chiar sub nasul tău, și știi cum îi zice? *Regim parlamentar*. Ce o mai fi și minciuna asta, că prea e lungă ca să nu fie minciună?

Cum ți-am spus într-una din scrisorile mele, boierii au pus mâna prin înșelăciune pe pământul care era al tuturor și au robit munca și pe țăran. Mai încolo, când aveau pământ prea mult, l-au dăruit mănăstirilor străine. Hop și Revoluția! Ni s-a făgăduit — căci întotdeauna ni se făgăduiește — libertate și pământ. Vorbe goale ni s-au dat destule, dar pământul a încăput pe mâinile slugilor boierești și ale ciocoilor; statul a pus mâna pe pământurile mănăstirilor, iar noi tot cu buzele umflate am rămas. Însurășeilor de la '64, adică oamenilor cu cinci-șase copii, li se dă mai nimic; iar învoielile, boala, sărăcia, neajunsurile și camăta îl usucă de viu pe bietul om, și toți i se urcă în cap.

Țăranul scoate pâinea cu sudoare din sânul pământului, iar el rămâne fără pâine. Toată averea o fac cei ce muncesc, iar din ea se îndulcesc și au parte trântorii. De ce această nedreptate? Pentru că stăpânii noștri ne silesc prin toate chipurile să muncim pentru alții.

Dar să revenim la vorba noastră de unde am lăsat-o; în scrisoarea viitoare vom vorbi mai mult despre aceste lucruri: ce înseamnă *regim parlamentar*.

Cine face legile? O adunare mare pe dealul Mitropoliei și altă adunare mai mică în fața lui Mihai Viteazul — cei care ați fost prin București știți despre ce vorbesc. Deci două adunări chibzuiesc și hotărăsc legile care ne cârmuiesc. Una e Camera Deputaților, alta e Senatul. De ce două și nu una, n-ar mai fi nici aceasta?

Să vedem mai întâi Senatul. Cine îi alege pe senatori? Toți cei ce sunt bogați. Ca să fie unii bogați, trebuie ca alții să fie săraci. Țăstia să vă schimbe vouă starea cea afurisită? Senatul este ales de stăpânii voștri; prin ce farmec să ajungă el să se îngrijească de necazurile țăranului? Să vă schimbe starea de tot, să facă așa cum ar fi drept și frumos — adică să nu vă mai ia nimeni ce ați făcut cu muncă crâncenă —, nu le vine la socoteală, că n-ar mai avea Domniile Lor din ce să ducă un trai gras și plin de desfătări. Tot ce pot face, dacă ar avea puțină pricepere, este să vă păstreze așa cum păstrezi o vită: îi dai iarbă și o îngrijești doar ca să-ți dea lapte. Ce rămâne dar? Camera Deputaților. Cum se alege și asta?

Camera Deputaților — bat-o vina să o bată! — se alege prin 4 colegii. Trei colegii în care sunt toți cei care stau în spinarea ta: boierii, preoțimea și burțile-verzi care au pus mâna pe averile boierești și popești. Iată cine sunt cei ce îți fac legile: vrăjmașii tăi! Ce le pasă lor de suferințele și de munca ta? Te linguesc doar-doar vor ajunge deputați, căci apoi curg influența, decorațiile, lefele grase și moșiile la jumătate de preț. Și unde nu se pune domnul deputat pe făcut palate și pe cumpărat moșii, iar pe tine te pune să i le muncești!

Țărănimea este în colegiul al patruilea. Trei colegii sunt deasupra lui și toate trăiesc pe spinarea lui. Al patruilea — al sărăcimii, al mulțimii — e făcut și ăsta cu șmecherie. Câte cincizeci de țărani nu sunt în stare să-și aleagă un om de-al lor, țăran ca și dânsii, care să le spună necazurile celor din București. Ei aleg doar un delegat. Toți delegații aleg un singur deputat pe județ. Și apoi să vezi la un moft precum

alegerea de deputat cum nu te lasă cârmuirea să alegi delegat pe cine vrei și cum ți-i înșiră ei! Așa că în Cameră merg tot dintre dușmanii tăi, trimiși chiar de tine.

Și chiar dacă ai trimite la Cameră deputați credincioși, țărani săraci ca și tine, ce vrei să-ți faci în adunare? Cei mai mulți sunt ceilalți. Cei tari sunt mai-marii tăi. Patru ani după ce ți-ai ales deputatul, nu mai auzi vorbind de el. La Cameră, împreună cu ceilalți, face, desface, drege, strică și iarăși drege legile care te cârmuiesc — n-ar mai ajunge să cârmuiască!

După ce Camera face legea, ea trece la Senat. Ăstia drege din nou ce a stricat Camera. De aici trece la Rege, care sfințește legea. Cum vezi, Senatul în care nu-ți dă nasul să intri, Camera în care ești abia la al patrulea rând prin delegați, Regele — iată cine hotărăște legile în fapt! Țăranul doar le primește și le rabdă urmările. Și ca să nu pricepi, frate române, cât e de nedreaptă această stare de lucruri, au botezat toată încurcătura asta cu numele... zi-i pe nume, bată-l pârjolul, că nu-mi aduc aminte... așa, cu numele de *regim parlamentar*.

Și apoi nu crede, frate române, că ai scăpat așa de ușor de minciunile boierești; știi că vorba lor e cu vicleșug. Dacă au văzut că începi să le cunoști potecile și că ai înțeles ce legi „bune” ți-au făcut ca să te poată cârmui, s-au pus pe gânduri cum să-ți lege ochii și mai bine. S-au ridicat feciori de boieri și de burți-verzi care au cheltuit bani de-a gata pe la învățături prin țări străine și au adus și pe la noi alte drăcii, încă și mai îndrăcite decât regimul nostru pârlit, cum i-am mai zis.

CARTEA A PATRA CĂTRE ROMÂNII.

Frate române!

Ți-am arătat că muncitorul, cel ce muncește, cel ce duce greul și îi hrănește pe cei de deasupra lui, este cel mai nefericit la noi în țară și peste tot pământul. Cum este în Țara Românească, tot așa este și în cea ungurească, în cea rusească, în cea nemțească și pretutindeni. În toate părțile s-au trezit muncitorii și vor să scape de cei care îi jupoaie, iar vremea dreptății se apropie. Și românul, sătul de atâta muncă, după ce l-a ajuns cuțitul la os, a ieșit, măi, la codrul verde și s-a făcut haiduc. Tunsul, Jianu, Tudor în Țara Muntenească; Horea, Doja și alți voinici ardeleni; Groza, Codreanu și alții la frații moldoveni s-au ridicat și au cerut dreptate. Burțile-verzi, văzând răscoala, au zis: „Fraților români! Nu există stăpân și slugă, ci doar om. Toți ne naștem în același fel: unul are norocul să se nască boier, altul, fără nicio vină, e doar opincă. De ce această deosebire? De ce boierul e boier, burtă-verde e burtă-verde, iar țăranul e țăran? Toți să fim frați, toți suntem deopotrivă!”.

Astăzi nu mai sunt boieri. Astăzi pământurile mănăstirești nu mai sunt ale lor. Burtă-verde s-a făcut stăpân pe ele. Anul 1848 i-a pus pe același plan pe boieri, pe ciocoi și pe burțile-verzi; dar țăranul tot de căruță a rămas. Unde e nădejdea? La burtă-verde, la boier, la popă, la Dumnezeu? Toți aceștia sunt împotriva ta. La regimul parlamentar? Dar ce este regimul parlamentar... nu tot dușmanii tăi îl mânuiesc? Până ce nu vor vedea burțile-verzi că poți să-ți iei ce este al tău chiar și cu sila, nu-ți vor face dreptate. De la nimeni să nu aștepti ajutor, ci numai de la tine și de la ai tăi!

Nu uita că stăpânii tăi sunt șireți și că au multe chipuri prin care te țin legat. Popa te ia încă din copilărie și-ți spune că Dumnezeu a rânduit să ascuți de mai-marii tăi; ei, urmașii Celui răstignit pe cruce de bogați și de preoți, au uitat învățăturile lui Hristos și te-au mâncat fript. Școala, câtă o mai ai și pe aceea, te învață să ascuți de cei mai mari, căci pentru asta sunt plătiți învățătorii din sudoarea ta. Judecătorii îi apără pe cei bogați de cei care ar căuta să le strice liniștea sau să împartă cu ei bunurile jupuite de pe spinarea voastră. Soldații, feciorii țăranilor, sunt învățați cum să tragă la poruncă împotriva fraților lor și au puști și tunuri ca să te zdrobească dacă ai îndrăzni să ieși la luptă pe față cu stăpânii tăi. Puterea stăpânilor tăi este mare, dar nu este cu neputință de învins, dacă vei voi și dacă te vei gândi să lucrezi așa cum este mai bine.

CARTEA A CINCEA CĂTRE ROMÂNII.

Frate române!

Să vedem acum cum este orânduită suferința ta, frate, și ce leac poți găsi ca să te trezești din ea. Țăranul și orice alt muncitor reprezintă în această lume o marfă. Legea care îl stăpânește pe țăran este legea care stăpânește o marfă: tocmeala de nevoie. Care cum apucă, așa se tocmește. Stăpânul care are banii în mână poate face nazuri; muncitorul care nu are altceva decât brațele, plus femeie și copii în spate, nu-și permite să se codăsească. Apucă alții înaintea, se învoiesc pe cât dă boierul, iar ceilalți rămân pe drumuri, ca un prisos.

Când vei înțelege treaba asta, vei înțelege ce înseamnă tocmeala: curată sărăcie! Vom vorbi în scrisoarea a șasea cui i se cuvine pământul — căci astăzi o seamă de oameni și Statul îl stăpânesc. În raport cu țăranul muncitor, se pot întâmpla trei lucruri, și oricât ai scormoni cu mintea, tot la aceste trei ajungi:

1. Stăpânul are nevoie să-l țină pe țăran ca să-i muncească și să facă copii care să muncească la rândul lor. Deci se tocmește cu el și îi dă exact fixul, atât cât îi trebuie ca să nu moară. Nu îl întreabă pe țăran de trebuințele lui, ci se întreabă pe sine de ce are nevoie, iar după aceea se tocmește cu țăranul. Țăranul, nevasta, copiii — cu toții primesc doar atât cât le trebuie ca să trăiască în nevoi și să se înmulțească. Dacă îi fac biserică, dacă îl caută cu doctorul (ce mare îngrijire!), totul este în folosul stăpânului, care are nevoie de oameni muncitori; câte se fac pentru țăran sunt toate în folosul proprietarului, căci la proprietar ajunge tot câștigul.

Dacă aceasta ar fi legea lucrurilor, ar fi destul de nedreaptă, căci țăranii ar fi ca vitele proprietarului, ca niște robi. Dar, în fapt, lucrurile merg și mai rău.

2. Cel mai adesea, ce se întâmplă? Este mai multă marfă decât cerere, sunt mai multe brațe de muncitori care caută de lucru decât se cer. Muncitorul este silit să se vândă în pagubă, adică pe mai puțin decât îi trebuie ca să nu moară de foame. Nevoia îl silește să facă tocmeala — o tocmeală silită. Prin urmare, dacă la tocmeala obișnuită îți dă doar cât trebuie ca să nu mori de foame tu și ai tăi, când sunt mai mulți muncitori decât e nevoie de ei, îți vor da cu atât mai puțin cu cât sunt mai mulți, iar ceilalți rămân pe drumuri.

3. Mai este încă o situație care s-ar putea întâmpla: când stăpânii ar avea ei nevoie de voi, când ar fi mai mare cererea de muncă din partea proprietarului decât numărul de muncitori. Atunci tocmelele cresc și nu mai sunt de răs, așa cum arată chiar gazetele stăpânilor voștri. Dar asemenea vremuri nu se mai întâmplă: boierii aduc sărăcime din alte țări, iar nevoile și percepții te silesc să te tocmești ca și înainte. Apoi boierii mai știu să aducă și mașinării din țări străine — care, ce-i drept, sunt un lucru bun, dar acum îi folosesc boierului, nu muncitorilor. Iată de ce trebuie să existe unire între toți lucrătorii, căci altfel unii ajută la înghesușarea celorlalți.

Apoi mai bagă la cap și altceva: oricum te-ai învățat și ai căuta să vezi de unde câștigă boierul, vei vedea că numai din munca ta! Căci de la soare, de la ploaie sau de la pământ nu poate el câștiga, fiindcă nu se dau bani pe lucrurile care se fac fără munca omului. Numai pentru că în roadele moșiei este băgată munca voastră, de aceea ia boierul bani gheață. Tot ce câștigă stăpânii, oricum ar fi tocmeala, vă este răpit pe nedrept și este, după sfânta dreptate, al vostru!

Dacă te tocmește boierul și îi lucrezi la moșie, el câștigă pentru că tu îi muncești de 10 franci, iar el îți dă 3 (sau mai puțin) și restul îi pune în ladă. Dacă iei pământ în parte (mușel) sau dacă lucrezi la arendaș, tot îți taie franci pe zi, dar îi împarte cu proprietarul. Dacă împrumuți bani, trebuie să muncești și din munca ta să-i dai bani cămătarului, care șade ca un trântor sau ca un ploșniță de lemn și te pândeste.

Dacă plătește boierul dări oricât de mari, îi dă mâna, că tot din al tău plătește; dacă se plătesc lefe grase la căpeteniile boierimii albastre, le dă mâna, că tot din al tău se plătesc. Tu ești, țărane, temelia țării, împreună cu frații tăi muncitori de pe la târguri. Doamne, mulți s-au mai tăbărât pe voi!

CARTEA A ȘASEA CĂTRE ROMÂNI.

Frate române!

Sunt o mie patru sute de ani de când trăia Ioan Gură de Aur, unul dintre părinții bisericii, episcopul Constantinopolului, și iată ce spunea:

„De unde ai averea? Și cealaltă avere de unde ai scos-o? — «Ia, de la moșul meu», zici tu, «de la tatăl meu». Ridică-te cât mai sus pe scara strămoșilor tăi și arată-mi, dacă poți, că această stăpânire este legiuită! N-o să poți niciodată. Începutul și izvorul acestor bunuri este nedreptatea, și așa trebuie să fie. De ce? Pentru că Dumnezeu, la început, nu l-a făcut pe acesta bogat și pe celălalt sărac. Plăzmuindu-i pe lume, nu a vărsat la picioarele unuia comori, în timp ce altuia nu i-a lăsat nimic; ci le-a dat tuturor același pământ, care este obștesc (comun) tuturor oamenilor.

— De ce stăpânești atâtea și atâtea pogoane sau fâlci, când vecinul tău nu are un mușuroi de țărână? — «Tatăl meu», îmi zice, «mi le-a lăsat». Și de unde le-a avut tatăl tău? — «De la strămoșii săi». Dar trebuie să te urci la izvor. Care este izvorul lor? Fiindcă oamenii și-au însușit nedrept averile, fiindcă s-au iscat războaie — ca și cum firea s-ar fi răsculat împotriva omului care încerca să despartă ceea ce Dumnezeu îmbinase și unise, cerând stăpânire doar a unuia asupra unor părți, rostind vorba tristă: «al meu, al tău».

Iată izvorul vrajbei și al relelor printre oameni!

Astfel, stăpânirea obștilor asupra pământului — mai mult decât proprietatea așa cum este ea acum — este menirea noastră; căci așa a lăsat firea să fie.”

Așa vorbea Ioan Gură de Aur. Încă nu se uniseră preoții cu cei mari și puternici, încă nu se uitaseră, ca acum, cuvintele lui Hristos. Adevăr spune când zice că pământul a fost și trebuie să fie al obștii, care să-l lucreze frățește și să se hrănească din roadele lui — dar nu ca astăzi, când un om care nu muncește are atâta pământ cât nu poți cuprinde cu ochii și poate robi atâta amar de oameni. Apostolul Pavel a zis: „Cine nu lucrează, să nu mănânce” și bine a zis, sfântă să-i fie vorba! Bineînțeles că numai acela să nu muncească care nu poate de boală, de tinerețe sau de bătrânețe; altminteri, nu trebuie trântori între albine.

Ca aerul, ca apa, ca lumina soarelui — așa trebuie să fie ale tuturor pământul și libertatea!

Cine nu are ce mânca? Cel ce moștenește, cel ce nu lucrează, cel ce ține banul și pe țaran în mână? Ori cel ce se trudește, cel ce lucrează și muncește, cel ce robește la străini?

Munca mai multor oameni se adună la un loc, se grămădește, se prefacă în aur. Aurul încapă pe mâna unuia, care îl moștenește de la altul. Ca unul să fie bogat, trebuie ca o mulțime să fi muncit degeaba pentru dânsul sau pentru strămoșii lui. Pe ce dreptate? Pe ce dreptate cel ce are aurul în mână mă are în mână pe mine, născut pe același pământ, sub același soare? Pe ce drept fericire, pe ce drept pământ, pe ce drept moștenirea averii și a pământului — care nu sunt ale câtorva, ci ale tuturor? Tu pui averea, tu pui pământul — adică pui ceea ce nu este al tău —, iar țaranul își pune brațele, viața, munca lui. Care e folosul meu, care e al tău? Crezi că banul sau pământul pot crește valoarea lucrurilor? Nu știi că numai munca omului creează valoare, că valoarea nu are alt izvor? Că, oricum ar fi, toată creșterea de valoare este făcută de cei care au muncit, iar nu de ban sau de pământ — care nici ele nu sunt ale sale? Dreptate, frăție se cheamă aceasta — ca tu, frate române, să fii la temelie, la muncă, la

suferință, iar boierimea albastră la petrecut, la viața aceea fericită? Aceasta ți-e, boierime, fericirea ce o făgăduiai când aveai nevoie de brațele acelea vânjoase ale țăranilor?

Nu cer banii tăi ca să te sărăcesc, nu-ți cer moșia ta ca să fie a mea, nici moștenirea ta să devină a mea. Cer ca averea, ca pământul să nu fie nici al meu, nici al tău, ci să fie al tuturor! Vom munci cu toții după puteri și vom avea după trebuințe. Ne va ajunge și ne va prisosi. Nu vom împărți pământul în bucăți și vom veghea să nu se mai întoarcă vremi blestemate ca acestea de acum.

Sfânt era Regulamentul Organic, sfinte așezămintele țării, sfânt gârbaciul (biciul), sfântă sfânta Rusie!

Ați schimbat astăzi vorbele:

Sfântă e Constituția, sfântă legea, sfântă stăpânirea voastră, sfântă proprietatea asupra muncii altora, sfinte năravurile cele rele pe care le-ați deprins!

Ce nu e sfânt? Ce a mai rămas uitat?

Spinarea țăranului — spinarea aceea biciuită — și munca lui!

Vrem frăție, dar nu cu Stăpânii, nu cu zapcii, nu cu dorobanți, nu cu popi, nu cu mari și cu mici, ci cu toții deopotrivă! Nu cu regim parlamentar, nici cu vot universal, ci cu dreptate, cu frăție!

CARTEA A ȘAPTEA CĂTRE ROMÂNII.

Frate țărane!

Au început adunări de țărani sau congrese, cum le zic ei; se vorbește despre îmbunătățirea stării tale și, pentru ca să nu fii înșelat și să nu-ți prăpădești vremea degeaba, am să-ți arăt frățeste ce ar trebui făcut pentru a scăpa de sărăcie și de apăsare. Degeaba vei umbla cu voturi și cu alte mofturi; ce folos vei avea? Dacă vor merge țărani în Cameră, boierii nu vor lăsa să ți se facă ceva folositor, așa cum n-au lăsat niciodată. După cum ți-am spus, câtă vreme vei avea stăpân la care vei fi nevoit să muncești, n-o s-o scoți la capăt: căci pentru o muncă ce aduce 10 franci, nimeni nu-ți va da mai mult de 3 sau 4 franci. Numai când moșiile vor fi ale comunelor, când tot ce se va face pe moșii prin munca omenească va fi al celor care au muncit, abia atunci veți putea fi fericiți! Pentru aceasta se mișcă toți lucrătorii pământului din țările mai luminate: pentru pământ se luptă țăranii din Rusia, pentru pământ cei din țara englezească, pentru pământ cei din Italia și de aiurea. Pământ îți trebuie, frate române! Nu va trece mult și, într-un fel sau altul, tot pământul va fi al tău.

Dar s-ar putea începe această îmbunătățire a stării țăranilor chiar acum, dacă cei de sus ar voi cu adevărat și cu inimă curată ca țăranul să nu mai fie rob pe pământul muncit de dânsul. Statul are multe moșii care acum se dau în arendă sau posesie, iar la acești posesori muncesc țăranii și le dau aur cu carul în fiecare an! Pentru ce să fie așa? De ce să nu se întemeieze pe moșiile statului comune libere, în care toți muncitorii să lucreze de-a valma și să aibă în stăpânire roadele muncii lor? Și de ce să nu se ia și moșiile boierești și să se plătească încet-încet, așa încât toată țara să fie lucrată de muncitori liberi și să nu mai existe om lucrător de pământ care să nu aibă ce mânca, cu ce se îmbrăca, cu ce-și îngrijească copiii și cu ce-și întâmpina toate trebuințele? Dacă nu se va face de bunăvoie această cedare de moșii, se va face nu peste multă vreme cu sila; și dacă acum s-ar da o plată, mai pe urmă se vor lua fără nicio plată! Căci mișcarea din toată lumea nu va întârzia și va izbucni răscoala cea de pe urmă. Mai bine să se facă lucrul cu bună înțelegere și să piară nedreptatea fără tulburări; dar dacă nu se va face așa, bogații nu vor scăpa de răscoală, cum nu va scăpa niciun om de moartea care ne așteaptă pe toți.

Pentru ca să nu zică cineva că dorința de a lua pământul este numai a câtorva oameni, trebuie ca aceia care doresc binele să împrăstie această idee pretutindeni, să străbată până în creierii Carpaților! În toate congresele țărănești să se vorbească despre ea și, după ce vor fi sute de mii de oameni încredințați că altă scăpare nu există, să se ceară de la cei de sus să aducă la îndeplinire voința poporului. Vom vedea ce vor face!

Nu se face prin propunerea noastră nicio nedreptate proprietarilor sau Statului, pentru că li se plătește treptat prețul moșiilor. Numai țăranilor li se face nedreptate, pentru că trebuie să mai plătească o dată, după ce prin munca lor și a strămoșilor lor au făcut mii și mii de galbeni cheltuiți de boieri și de burțile-verzi. Acum, cel ce are moșie are un mijloc de a-i jefui pe alții, iar tot ce câștigă este din munca făcută degeaba pentru dâșii de sute și sute de oameni împinși de nevoi. Cel ce are moșie are rob — în loc să fie stăpân pe lucruri (deși nici pe acelea n-ar fi cazul), el e stăpân pe oameni! Deosebirea este că stăpânul de rob de altădată avea grijă să-și țină în stare bună vitele de muncă, pe când stăpânii de acum n-au această grijă, pentru că țărani se găsesc oricâți e nevoie, fără să te mai îngrijești de dâșii. Să vadă proprietarii de moșii ce nedreptate fac și să înțeleagă dreptatea țăranilor!

Mai trebuie să vă spun că, după socoteala noastră, țăranii, când vor avea în mână pământurile, nu trebuie să le împartă pe familii, căci pământul se lucrează rău când e bucățelat și nu se pot întrebuința mașinile. Mult mai folositor ar fi pentru toți să se lucreze lanuri întinse de grâu, de porumb și de toate cele trebuincioase, iar roadele să nu se despartă în bucățele, ci fiecare să primească atât cât i se

cuvine pentru a putea trăi cu îndestulare. Prin schimbul roadelor moșiei se vor căpăta celelalte lucruri trebuincioase și se vor face toate cele necesare pentru comune.

Destul este pentru moment să vă încredințați că nu trebuie să vă bateți capul cu altceva decât cu modul de a ajunge stăpâni pe tot pământul de lucru! Puțin vă pasă de cine va fi deputat și ministru, dacă va fi Senat și Cameră sau numai Cameră, dacă se vor alege deputați după regimul pârliț vechi sau cu vot universal. Căci oricare ar fi deputații și boierii, dacă ar vedea că voiți cu tot dinadinsul moșiile, vi le vor da fără doar și poate!

Nu credeți că veți grăbi luarea moșiilor sau că le veți obține trimitând deputați țărani în Cameră! Câtă vreme nu vor vedea boierii că mii și mii de oameni vor neapărat pământul, nu vor face nimic; iar pe deputații tăi care ar cere asemenea lucru nu i-ar asculta dacă vor fi puțini, iar dacă ar fi mulți, vor trimite Camera la plimbare și-l vor face domn pe Sturdza sau pe cine mai știe cine, care va aduce înapoi falanga (bătăile) și poate chiar iobăgia. Când însă vor vedea că țăranimea — mulțimea cea mare — dorește pământul, chiar de n-ar fi niciun deputat care să vă apere ideile, vor sta cam mult în cumpănă și-și vor teme pielea ca să te mai înfrunte și să nu țină seama de voia ta.

Vezi, frate române, prietenește îți spun și cred că vei zice că grăiesc adevărul când te sfătuiesc să nu te apuci de ales deputați sau de cerut vot universal, republică și alte scamatorii bune de legat poporul la ochi; ci să-ți cauți de treburile tale și să împrăștii printre toți frații tăi gândurile pe care ți le-am arătat în aceste scrisori, dacă le socotești bune și folositoare. În sfârșit, îmi fac datoria să-ți arăt calea mântuirii: fii cum vei crede mai bine, dar ia seama și nu-ți da soarta pe mâna nimănui, căci burtă-verde vorbește frumos până ce te înhață bine, iar apoi te lasă izbeliștii. Nu face ca calul care, pentru a se răzbuna pe cerb, s-a lăsat încălecat de om și apoi n-a mai scăpat! Mântuirea așteaptă-o numai de la tine.

Să ne vedem cu bine, vere!

Biblioteca Anarhistă

Gr. Munteanu
Opt scrisori către țărani
1882

anarhiva.com
Tipo-litografia Buciumului Român, Iași, 1882.

ro.theanarchistlibrary.org